

Dlaczego warto szczepić?

Szczepienia ochronne są najbardziej efektywnym działaniem profilaktycznym jakim dysponujemy w walce z wieloma chorobami zakaźnymi. Umożliwiają całkowite ich wyeliminowanie, zmniejszają zachorowalność, redukują liczbę powikłań i zgonów. Masowe szczepienia praktycznie wyeliminowały takie choroby jak ospa prawdziwa, błonica czy polio.

Jednak choroby zakaźne, którym się zapobiega za pomocą szczepień, są nadal realnym zagrożeniem dla dzieci, także w Polsce – nadal odnotowuje się zachorowania na krztusiec i lokalne ogniska epidemiczne odry. U dzieci niezaszczepionych w porównaniu z dziećmi prawidłowo zaszczepionymi w przedziale wiekowym 3 – 10 lat ryzyko zachorowania na odrę jest 56 razy większe, a na krztusiec ponad 15 razy większe.

Celem prowadzonych szczepień ochronnych jest zarówno uzyskanie osobniczej odporności na zachorowanie danego dziecka czy ograniczenie niepożądanych skutków zdrowotnych mogących być wynikiem choroby zakaźnej lecz także zabezpieczenie całego społeczeństwa przed możliwością infekcji tj. osiągnięcia tzw. odporności populacyjnej (zbiorowiskowej) dającej ochronę osobom z brakiem odporności. Odporność zbiorowiskową można uzyskać jedynie w wypadku zaszczepienia odpowiednio licznej części społeczeństwa. Nieszczepienie dziecka może być zatem przyczyną nie tylko negatywnych skutków zdrowotnych dla niego ale jest działaniem na szkodę całego społeczeństwa (obniżenie odporności populacyjnej). Rezygnacja ze szczepień ochronnych ma wymiar zarówno zdrowotny, wynikający z utraty zdrowia po przebytej chorobie zakaźnej (powikłania, częściowa utrata zdrowia a nawet zgon), jak i ekonomiczny, którego skutki odczuwa całe społeczeństwo.

Ponadto warto wiedzieć, że dzięki szczepieniom choroby zakaźne występują rzadko i żeby utrzymać tą korzystną sytuację epidemiologiczną nadal istnieje konieczność uodpornienia .

Szczepienia ochronne są prowadzone w następujących sytuacjach:

- przeciwko chorobom zakaźnym często występującym (krztusiec, WZW B, pneumokoki, ospa wietrzna, zakażenia rotawirusowe) - szczepimy z uwagi na wysokie ryzyko zachorowania;
- w przypadku obniżenia liczby szczepionych dzieci gdy istnieje poważne ryzyko powrotu danej choroby (np. Haemophilus influenzae typ b, odra, świnka, różyczka). Przykładem jest powstawanie ognisk epidemicznych odry w krajach Europy Zachodniej przy spadku odsetka zaszczepionej populacji, co w efekcie spowodowało wzrost liczby zachorowań, hospitalizacji i zgonów na tę chorobę;
- szczepienia ograniczają ryzyko występowania w naszym kraju zachorowań na choroby zawlekanie z innych części świata (np. poliomyelitis z Indii, błonice z Rosji) przez naszych rodaków podróżujących turystycznie i służbowo oraz w wyniku migracji ludności.

Przeciwwskazania do szczepień ochronnych:

Przeciwwskazanie to stan, w którym ze względu na ryzyko wystąpienia poważnych niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) należy zrezygnować ze szczepienia. Przeciwwskazaniem dotyczącym wszystkich szczepionek jest wystąpienie poważnej reakcji alergicznej po podaniu poprzedniej dawki szczepionki lub któregośkolwiek z jej składników.

Według WHO szczepienie należy odroczyć w każdym przypadku:

- ostrej choroby gorączkowej
- zaostżenia przewlekłego procesu chorobowego

- ciężkich zaburzeń krzepnięcia
- przyjęcia immunoglobulin lub preparatów krwi w ciągu 3 miesięcy poprzedzających szczepienie

Przeciwwskazaniem do szczepień nie jest:

- alergia
- astma
- katar sienny
- wcześnieactwo
- niska waga urodzeniowa
- niedożywienie
- karmienie piersią
- przyjmowanie sterydów i antybiotykoterapia
- miejscowe zmiany skórne
- przewlekłe choroby serca, nerek i wątroby
- stabilny stan neurologiczny w schorzeniach neurologicznych
- ekspozycja na chorobę zakaźną
- zespół Downa
- okres rekonwalescencji po przebytej chorobie

Przyczyny odstępstw od zaplanowanych szczepień:

- zwolnienia stałe lub okresowe zwolnienia ze szczepień
- wyjazd dziecka poza miejsce zamieszkania np. za granicę
- zaniechanie szczepień spowodowane zaniedbaniami ze strony rodziców dziecka

Wszystkie zarejestrowane w Polsce szczepionki spełniają standardy bezpieczeństwa, co potwierdzają badania kliniczne prowadzone przed ich wprowadzeniem na rynek. Niepożądane odczyny związane ze szczepieniami są w większości średnio nasilone i szybko ustępują. Należą do nich przede wszystkim gorączka i lokalne odczyny w postaci zaczerwienienia, obrzęku i bólu w miejscu podania szczepionki. Poważne niepożądane reakcje poszczepienne występują niezwykle rzadko, a ryzyko powikłań w przebiegu choroby jest daleko większe od ryzyka wystąpienia tych odczynów.

Szczepienia ochronne w Polsce p/chorobom zakaźnym są obowiązkowe, a obowiązek ich wykonania w przypadku dziecka spoczywa na rodzicu lub osobie sprawującej prawną lub faktyczną opiekę nad dzieckiem. Obowiązek poddania się szczepieniom ochronnym p/chorobom zakaźnym powstaje bezpośrednio z przepisu prawa.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu, oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2008 r. Nr 234, poz. 1570 z późn. zmianami), oraz rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wykazu obowiązkowych szczepień ochronnych, oraz zasad przeprowadzania i dokumentacji szczepień (Dz. U. z 2002 r. Nr 237, poz. 2018 z późn. zmianami) są aktami prawnymi regulującymi obowiązek szczepień ochronnych oraz zasady ich przeprowadzania, a także regulują przypadki częściowego lub całkowitego zwolnienia od obowiązku szczepień ochronnych.

Główny Inspektor Sanitarny ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Program Szczepień Ochronnych na dany rok, ze szczególnymi wskazaniem dotyczącymi stosowania poszczególnych szczepionek, wynikającymi z aktualnej sytuacji epidemiologicznej, w terminie do dnia 31 października roku poprzedzającego realizację tego programu.

W roku 2010 w Mieście Krakowie i Powiecie Krakowskim obowiązkowym szczepieniem ochronnym zostało poddanych około 48 450 dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym 0-19 roku życia. Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Krakowie zgłoszono 35, co stanowi 0,072% wykonanych iniekcji. Odczyny kwalifikowane były jako lekkie i objawiały się przeważnie podwyższoną temperaturą ciała, obrzękiem miejsca szczepienia, niepokojem dzieci po podaniu szczepionki.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Krakowie, zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej(Dz. U. z 2006 r. Nr 122, poz. 851 z późniejszymi zmianami), realizuje zadania zdrowia publicznego m.in. poprzez prowadzenie działalności oświatowo – zdrowotnej, w tym podejmując szereg działań mających na celu podniesienie świadomości społeczeństwa w zakresie szczepień ochronnych.

Systematycznie prowadzone są działania informacyjno – edukacyjne pod hasłem „Warto szczepić!”, skierowane do rodziców/ opiekunów, których celem jest propagowanie szczepień ochronnych jako najskuteczniejszego sposobu zapobiegania chorobom zakaźnym, poszerzenie informacji na temat pozytywnego wpływu szczepień ochronnych oraz bezpieczeństwa i korzyści wynikających z ich stosowania dla zdrowego, prawidłowego rozwoju ich dzieci.

W ramach tych działań przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego przekazują do zakładów opieki zdrowotnej oraz placówek nauczania i wychowania (żłobki, przedszkola, szkoły) plakaty z aktualnym kalendarzem szczepień ochronnych obowiązkowych oraz zalecanych, a także ulotki informujące o skutkach związanych z niezaszczepieniem dziecka. Na ulotkach podany jest adres i numer telefonu, pod którym można uzyskać szczegółowe informacje dotyczące szczepień ochronnych.

Profilaktyka chorób zakaźnych omawiana jest z dziećmi podczas spotkań w placówkach oraz na imprezach plenerowych w formie rozmów, konkursów. Działania te prowadzone są w ramach współpracy z Biurem ds. Ochrony Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa.

Corocznie w ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień intensyfikowana jest akcja informacyjna, propagująca szczepienia jako najskuteczniejszej formy zapobiegania chorobom zakaźnym.

W okresie poprzedzającym szczyt zachorowań na grypę prowadzone są działania informujące i promujące profilaktykę grypy.

Organizowane są spotkania z pielęgniarkami podstawowej opieki zdrowotnej realizującymi program szczepień ochronnych, w trakcie których omawiane są aktualne problemy dotyczące wykonawstwa szczepień.

W latach ubiegłych prowadzona była kampania edukacyjna profilaktyki zakażeń meningokokowych pt.: „Stop! Meningokokom!”. Inicjatywa miała na celu zwrócenie uwagi rodziców i uczniów na zagrożenia, jakie niosą dla zdrowia i życia człowieka zakażenia meningokokowe.

Wykaz Konsultacyjnych Poradni Szczepień działających na terenie miasta Krakowa:

1. Wojewódzka Poradnia Szczepień Ochronnych w Krakowskim Szpitalu Specjalistycznym
Im. Jana Pawła II w Krakowie
ul. Prądnicka 80 31-202 Kraków
Pawilon C- parter
Tel: (12) 614-24-74 (12) 614-24-73
2. Szpital Specjalistyczny im. Stefana Żeromskiego
Poradnia Chorób Zakaźnych Dzieci
Poradnia Szczepień Ochronnych

os. Na Skarpie 66 31-913 Kraków

Tel: (12) 644-01-44 wew. 502

3. Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. Św. Ludwika w Krakowie
Wojewódzka Poradnia Szczepień dla Dzieci z Grup Wysokiego Ryzyka
ul. Strzelecka 2 31-503 Kraków
Tel: (12) 421-10-07 wew.150

Należy pamiętać, że uodporniona populacja dzieci zabezpiecza również przed zachorowaniem na choroby zakaźne wymienione w Programie Szczepień Ochronnych osoby dorosłe, w tym rodziców i opiekunów dzieci.

Reasumując szczepienia ochronne są niezbędne w celu zapewnienia korzystnej sytuacji epidemiologicznej większości chorób zakaźnych, są również najskuteczniejszą metodą profilaktyczną w zwalczaniu tych chorób.

Więcej informacji nt szczepień można uzyskać:

- W Oddziale Epidemiologii Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej
ul. Makuszyńskiego 9, Kraków pok. nr 25, tel.: 12 684 40 32, 12 684 40 35 wew. 133
w godz. od 8 – 15
- na stronie internetowej:

<http://www.gis.gov.pl/userfiles/file/Departament%20Przeciwepidemiczny/szczepienia/PSO%20na%202011.pdf>

opracowano na podstawie „Szczepienia w profilaktyce chorób zakaźnych” H. Czajka, J. Wysocki wyd. Help Med. oraz informacji Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH
wyk. Alicja Lipowska, Anna Węgrzynek